

Konstytucja RP. Rozdział VII – Samorząd terytorialny

- [Wprowadzenie](#)
- [Przeczytaj](#)
- [Film](#)
- [Sprawdź się](#)
- [Dla nauczyciela](#)

Bibliografia:

- Źródło: Edyta Wara-Wąsowska, *Prawdziwy wpływ na nasze życie ma samorząd terytorialny. Decyduje o tym, co dla nas najistotniejsze*, 21.01.2019 r., dostępny w internecie: bezprawnik.pl [dostęp 6.05.2020 r.].
- Źródło: Kancelaria Senatu, *Wybrane zagadnienia z dwudziestoletniej ewolucji samorządu terytorialnego*, 2010 r., dostępny w internecie: senat.gov.pl [dostęp

6.05.2020 r.].

- Źródło: Urząd Gminy Dobrzeń Wielki, *Organy gminy – stanowiący i wykonawczy*, 30.08.2011 r., dostępny w internecie: bip.dobrzeńwielki.pl [dostęp 6.05.2020 r.].
- Źródło: *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r.*, dostępny w internecie: sejm.gov.pl. [dostęp 5.04.2020 r.].

Konstytucja RP. Rozdział VII – Samorząd terytorialny

Źródło: domena publiczna.

Materiał jest częścią serii „**Repetitorium**”.

W tym materiale powtórzymy wiadomości z jednego z działów wiedzy o społeczeństwie. Powtórzenie opierać się będzie na zestawie ćwiczeń interaktywnych z zakresu samorządu terytorialnego oraz na pracy z tekstami źródłowymi i multimediami. W dalszej części znajdują się dokładniejsze informacje na temat tego, jak czytać polecenia oraz odpowiadać na pytania. Podpowiadamy, na co warto zwrócić uwagę.

Twoje cele

- Scharakteryzujesz organy stanowiące i wykonawcze jednostek samorządu terytorialnego.
- Przeanalizujesz kompetencje poszczególnych jednostek samorządu terytorialnego.
- Przeanalizujesz typy poleceń do ćwiczeń dotyczących samorządu terytorialnego.
- Ocenisz swoją wiedzę, wykonując zestaw ćwiczeń.

Dla zainteresowanych

**Konstytucja RP.
Preambuła, rozdział I i II**

**Konstytucja RP. Rozdział
III – Źródła prawa**

**Konstytucja RP. Rozdział
IV – Sejm i Senat.
Procedura legislacyjna**

**Konstytucja RP. Rozdział
V – Prezydent RP**

**Konstytucja RP. Rozdział
VI – Rada Ministrów
i administracja rządowa**

**Konstytucja RP. Rozdział
VIII – Sądy i trybunały.
Sąd Najwyższy**

**Konstytucja RP. Rozdział
IX – Organy kontroli
państwowej i ochrony
prawa. Organy
konstytucyjne**

**Konstytucja RP. Rozdział
X – Finanse publiczne**

**Konstytucja RP. Rozdział
XI – Stany nadzwyczajne**

**Konstytucja RP. Rozdział
XII – Zmiana Konstytucji
RP**

Przeczytaj

Ćwiczenia

W powtórkowych lekcjach skupimy się na części poświęconej pytaniom. Odnoszą się one do wielu różnych materiałów źródłowych (nie tylko tekstów oraz ilustracji, ale również map, tabel czy wykresów itp.). Przede wszystkim musisz dokładnie zapoznać się z materiałami źródłowymi, ale także zwrócić uwagę na polecenia. Poniżej przybliżamy, jak rozumieć polecenia w zadaniach różnego typu:

Pamiętajcie, że odpowiedź musi odnosić się do źródła – błędem jest bazowanie wyłącznie na swojej wiedzy i zignorowanie podanego źródła. Chodzi bowiem o to, aby osoba odpowiadająca na pytanie umiejętnie połączyła analizę materiału źródłowego z własną wiedzą. Nie bójcie się korzystać z posiadanych informacji i zawsze odwołujcie się do podanych źródeł. Pamiętajcie również o tym, by wczytywać się w polecenia – czasem wiedza własna nie jest potrzebna, czasem tekst to tylko inspiracja, a innym razem należy połączyć wiedzę z interpretacją tekstu.

Samorząd terytorialny

Zadania administracji publicznej w terenie realizują organy pochodzące z wyborów członków wspólnot samorządowych. Na każdym szczeblu organizacji państwa (lokalnym i regionalnym) istnieją samorządowe wspólnoty mieszkańców. Przynależność do nich jest obowiązkowa i ma charakter powszechny. Ustawa z 1998 r. o systemie samorządu terytorialnego powołuje do istnienia trzy szczeble organizacji terytorialnej kraju:

Mapa administracyjna Polski

Źródło: Odder, licencja: CC BY-SA 3.0.

Na każdym szczeblu funkcjonują dwa typy organów samorządowych: **stanowiące** i **wykonawcze**.

<p>organy stanowiące</p>	<ul style="list-style-type: none"> • pochodzą z wyborów powszechnych • ponoszą odpowiedzialność przed wyborcami (mogą być odwoływane w drodze referendum)
<p>organy wykonawcze</p>	<ul style="list-style-type: none"> • na szczeblu gminy są jednoosobowe i pochodzą z wyborów bezpośrednich • na szczeblu powiatu i województwa wyłaniane są przez organy stanowiące i ponoszą przed nimi odpowiedzialność (mogą być odwoływane)

Gmina

Gmina	
organy stanowiące	<p>Na szczeblu gminy organem stanowiącym jest rada gminy. W gminach liczących do 20 tysięcy mieszkańców wybory są powszechne, równe, bezpośrednie i przeprowadzane w głosowaniu tajnym. Obowiązuje system większościowy w okręgach jednomandatowych. Dzięki temu wyborcy wyraźnie wiążą swój wybór z konkretnymi radnymi, na których oddali głos. W gminach liczących powyżej 20 tysięcy mieszkańców wybory są pięcioprzymiotnikowe, co oznacza, że radni wybierani są w okręgach wielomandatowych z zastosowaniem systemu proporcjonalnego. Wybory w tym systemie pozwalają podzielić mandaty w radzie między listy kandydatów reprezentujących różne poglądy i interesy.</p>
organy wykonawcze	<p>Wójt (w miastach – burmistrz lub prezydent, jeśli miasto liczy:</p> <ul style="list-style-type: none"> • co najmniej 100 tysięcy mieszkańców – dla nowo powstałych miast; • 50 tysięcy mieszkańców – dla miast istniejących). <p>Jest on wybierany w wyborach powszechnych, bezpośrednich. Zaletą tego modelu jest większa zależność szefa samorządu od woli wyborców, a wadą – mniejsza kontrola ze strony rady i możliwość konfliktu między radą a wójtem, burmistrzem lub prezydentem.</p>
Powiat	
organy stanowiące	<p>Organem stanowiącym jest tu rada powiatu wybierana w wyborach pięcioprzymiotnikowych z zastosowaniem progu 5%. Mandaty przydziela się przedstawicielom tylko tych list, które uzyskały co najmniej 5% głosów w skali powiatu. Taki system faworyzuje listy partii politycznych, a jego wprowadzenie jest krytykowane ze względu na kolizję z charakterem reprezentacji samorządowych.</p>

Powiat	
organy wykonawcze	Zarząd powiatu ze starostą na czele. Starostę powołuje rada powiatu, która wybiera również pozostałych członków zarządu na wniosek starosty. Zarząd i jego poszczególni członkowie mogą być odwołani przez radę większością 3/5 głosów w obecności co najmniej połowy składu rady. Przepis ten ma zapobiegać częstym zmianom władz wykonawczych powiatu.

Województwo	
organy stanowiące	Na szczeblu województwa organem stanowiącym jest sejmik , który ma analogiczną budowę, tryb wyboru i zakres odpowiedzialności, co w przypadku władz powiatu.
organy wykonawcze	Zarząd województwa z marszałkiem na czele. Marszałka województwa wybiera sejmik bezwzględną większością głosów ustawowego składu sejmiku w głosowaniu tajnym. Sejmik na wniosek marszałka wybiera też wicemarszałków oraz pozostałych członków zarządu wyłącznie na wniosek marszałka zwykłą większością głosów w głosowaniu tajnym. Marszałek, wicemarszałkowie i pozostali członkowie zarządu mogą być wybrani spoza składu sejmiku województwa. Zarząd województwa wykonuje zadania należące do samorządu województwa, niezastrzeżone na rzecz sejmiku województwa i wojewódzkich samorządowych jednostek organizacyjnych.

Na szczeblu województwa, obok organów samorządu terytorialnego, działają również organy administracji rządowej. Najważniejszym z tych organów jest wojewoda.

Zadania organów samorządowych wszystkich szczebli	
własne	zlecone

Zadania organów samorządowych wszystkich szczebli

<ul style="list-style-type: none">• odpowiadają potrzebom wspólnoty samorządowej danego szczebla• wykonywane na odpowiedzialność realizujących je władz samorządowych i z ich środków finansowych	<ul style="list-style-type: none">• realizują potrzeby wykraczające poza sferę zainteresowania danej wspólnoty samorządowej• zlecone w drodze ustawy• są finansowane z budżetu państwa
--	--

Kompetencje samorządu

Gmina

Gmina jest podstawową jednostką samorządu terytorialnego. Wybieralne organy samorządu gminnego realizują zadania własne i zadania zlecone administracji rządowej.

Zadania gminy

własne	<ul style="list-style-type: none">• sprawy publiczne o znaczeniu lokalnym:<ul style="list-style-type: none">a) obowiązkowe – ze względu na znaczenie społeczne;b) fakultatywne – realizowane w miarę posiadania środków, np. finansowych. <p>Obejmują one zaspokajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty samorządowej, takich jak dbanie o infrastrukturę społeczną (edukacja podstawowa, ośrodki zdrowia), infrastrukturę techniczną, ład przestrzenny i ekologiczny, bezpieczeństwo i porządek publiczny.</p>
zlecone przez administrację rządową	<ul style="list-style-type: none">• realizują potrzeby wykraczające poza sferę zainteresowania danej wspólnoty samorządowej• zlecone w drodze ustawy• są finansowane z budżetu państwa

Powiat

W powiecie realizowane są zadania publiczne o charakterze ponadgminnym (ponadpodstawowym), uzupełniające w stosunku do zadań gminy z zakresów:

Zadania te mogą zostać rozszerzone na drodze zawierania porozumień z organami administracji rządowej lub organami samorządu powiatowego.

Powiat grodzki (miasto na prawach powiatu)

Powiat grodzki to miasto, którego organy samorządowe mają strukturę (organizację i sposób wyboru) samorządu gminnego, a równocześnie odgrywają rolę gminy i powiatu na terytorium miasta. Taki status otrzymały miasta liczące 31 grudnia 1998 r. ponad 100 tysięcy mieszkańców lub będące wcześniej siedzibami województw.

Województwo

Województwo jest jednostką samorządową, jak również jednostką administracji rządowej z osobnymi pionami władz. Jest największą jednostką podziału terytorialnego, co pozwala mu realizować zadania o charakterze ponadlokalnym i regionalnym.

Do zakresu działań samorządu wojewódzkiego należy wykonywanie zadań o charakterze wojewódzkim, niezastrzeżonych dla organów administracji rządowej.

Samorząd województwa współpracuje z samorządem niższego szczebla, samorządem gospodarczym, administracją rządową, innymi województwami oraz organizacjami pozarządowymi.

Wojewódzkie organy administracji rządowej

Głównym organem zespolonej administracji rządowej jest **wojewoda** powoływany i odwoływany przez Prezesa Rady Ministrów na wniosek ministra właściwego w zakresie administracji publicznej. Do wojewody należą wszystkie kompetencje administracji rządowej na terenie województwa, które nie są zastrzeżone dla innych organów administracji rządowej (niezespolonej). W szczególności są to sprawy

bezpieczeństwa publicznego, oświaty, wojewódzkiego nadzoru budowlanego i farmaceutycznego, weterynarii.

Organizacja działalności samorządu

Jednostki samorządu mają osobowość prawną. Mienie publiczne należące do samorządu nazywa się **mieniem komunalnym**. Jednostki samorządu mają zapewniony udział w dochodach publicznych.

Dochody jednostek samorządowych	
dochody własne	<ul style="list-style-type: none">• udział w dochodach z podatków publicznych• dochody z opłat miejscowych• dochody z przedsiębiorstw i zakładów komunalnych• dochody ze zbycia mienia komunalnego• dochody z obligacji lokalnych
subwencje ogólne	<ul style="list-style-type: none">• subwencje przyznawane są w budżecie państwa bez wskazania konkretnego celu
dotacje celowe	<ul style="list-style-type: none">• dotacje mogą być wykorzystane tylko w wyraźnie wskazanym celu

Na każdym szczeblu organizacji samorządowej mogą być przeprowadzane referenda, inicjowane przez wyborców lub organy stanowiące samorządu. Rozpisanie referendum z inicjatywy wyborców wymaga poparcia 10% mieszkańców danej jednostki samorządowej. Przez referendum mogą być odwoływane organy stanowiące lub organy wykonawcze (tylko te pochodzące z wyborów powszechnych). Mieszkańcy mogą podjąć decyzję o ustanowieniu podatków lokalnych lub regionalnych wyłącznie w drodze referendum. Nadzór nad organami samorządu sprawuje Prezes Rady Ministrów i wojewodowie, a w zakresie spraw finansowych – regionalne izby obrachunkowe.

W drodze nadzoru wojewoda może:

- zawiesić uchwałę organu samorządu;
- wnieść do Prezesa Rady Ministrów o zastosowanie innych środków nadzoru.

W drodze nadzoru Prezes Rady Ministrów może:

- uchylić uchwałę samorządu;
- ustanowić zarząd komisaryczny w jednostce samorządu na okres do dwóch lat.

Zarząd komisaryczny jest sprawowany jednoosobowo i obejmuje wyłącznie kompetencje organów wykonawczych.

Od decyzji nadzorczych organom stanowiącym samorządu przysługuje skarga do Naczelnego Sądu Administracyjnego.

Sejm, na wniosek Prezesa Rady Ministrów, może rozwiązać organ stanowiący samorządu, jeżeli narusza on rażąco konstytucję lub ustawy. W takim przypadku odbywają się przedterminowe wybory samorządowe.

Organy samorządowe mogą na zasadach określonych w ustawach zawierać stowarzyszenia zarówno w kraju, jak i w skali międzynarodowej.

Słownik

obligacja

papier wartościowy emitowany w serii; emitent stwierdza, że jest dłużnikiem obligatariusza i zobowiązuje się wobec niego do spełnienia świadczenia

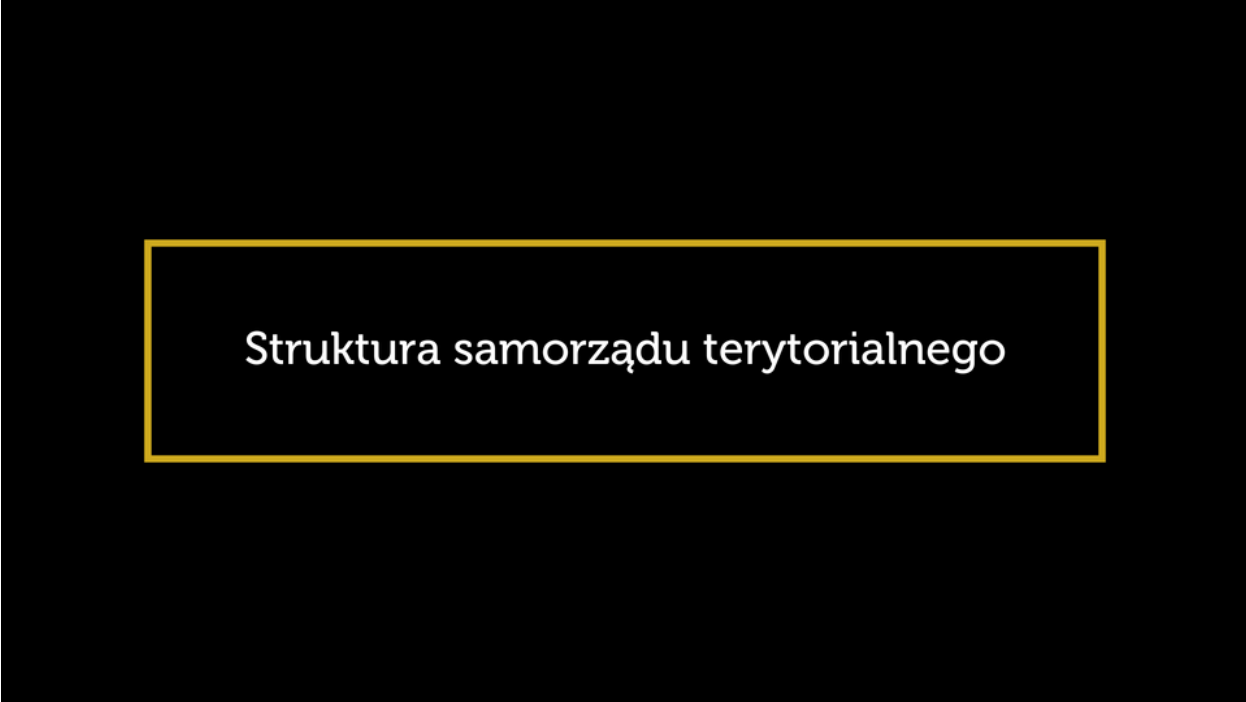
subwencja

forma zasilania jednostek samorządu terytorialnego z budżetu państwa

Film

Polecenie 1

Zapoznaj się z filmem, w którym dr Krzysztof Kowaluk wyjaśnia strukturę samorządu terytorialnego w Polsce, a następnie wykonaj ćwiczenie.

Struktura samorządu terytorialnego

Film dostępny pod adresem <https://zpe.gov.pl/a/DfK9EVvd4>

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Film nawiązujący do treści materiału *Struktura samorządu terytorialnego*.

Ćwiczenie 1

Przedstaw różnice w strukturze i funkcjonowaniu samorządu terytorialnego w czasach PRL i obecnie.

Sprawdź się

Pokaż ćwiczenia:

Ćwiczenie 1

Zapoznaj się z tekstem i wykonaj ćwiczenie.

” Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r.

Art. 170

Członkowie wspólnoty samorządowej mogą decydować, w drodze referendum, o sprawach dotyczących tej wspólnoty, w tym o odwołaniu pochodzącego z wyborów bezpośrednich organu samorządu terytorialnego. Zasady i tryb przeprowadzania referendum lokalnego określa ustawa.

Źródło: *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r.*, dostępny w internecie: sejm.gov.pl. [dostęp 5.04.2020 r.].

Ćwiczenie 2

Ćwiczenie 3

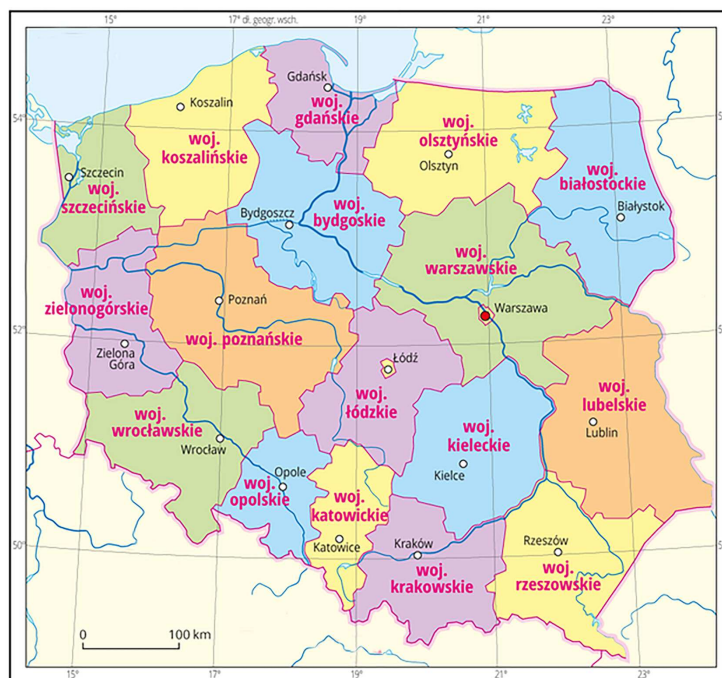
Ćwiczenie 4

Ćwiczenie 5

Zapoznaj się z mapą i wykonaj polecenie.

Oprac. na podst.: *Moje miejsce zamieszkania i jego położenie na administracyjnej mapie Polski*, epodreczniki.pl [dostęp 17.09.2020].

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Ćwiczenie 6

Zapoznaj się z tekstem źródłowym i wykonaj polecenie.

” Edyta Wara-Wąsowska

Prawdziwy wpływ na nasze życie ma samorząd terytorialny. Decyduje o tym, co dla nas najistotniejsze

Można (...) zaryzykować stwierdzenie, że jeśli zliczyć czynności, które wykonujemy po przebudzeniu aż do momentu pójścia spać, to wpływ na nie w znacznie większym stopniu ma samorząd terytorialny niż władza centralna. To samorzady – a zatem ich politycy i urzędnicy – decydują w dużej mierze o tym, jak wygląda nasze otoczenie (ulice, chodniki, parki, ławki; długo by wymieniać). Czy jesteśmy w stanie sprawnie dojechać do pracy lub szkoły (komunikacja miejska, parkingi, drogi), czy po spełnieniu obowiązków mamy co zrobić z czasem wolnym (czy w danym miejscu są jakiegokolwiek inwestycje, czy samorząd organizuje jakiegokolwiek wydarzenia itd.).

Źródło: Edyta Wara-Wąsowska, *Prawdziwy wpływ na nasze życie ma samorząd terytorialny. Decyduje o tym, co dla nas najistotniejsze*, 21.01.2019 r., dostępny w internecie: bezprawnik.pl [dostęp 6.05.2020 r.].

Ćwiczenie 7

Zapoznaj się z tekstem źródłowym i wykonaj polecenie.

” Kancelaria Senatu

Wybrane zagadnienia z dwudziestoletniej ewolucji samorządu terytorialnego

Wprowadzone w 2002 r. (...) wybory wójta (burmistrza czy prezydenta miasta) diametralnie zmieniły ustrój samorządowy wymodelowany w 1990 r. w sytuacji, gdy politycy wprowadzający zmiany nie posiadali wykrystalizowanej koncepcji nowego modelu polskiego samorządu gminnego. (...) Należy przypomnieć, że ustawa z 1990 r. dawała bardzo mocną pozycję radom, nie chroniąc wójta (burmistrza, prezydenta miasta). Umożliwiało to dokonywanie zmian na stanowisku szefa zarządu nawet parokrotnie podczas jednego roku. Również wójt (burmistrz, prezydent miasta) nie decydował o składzie całości zarządu, jego uprawnienie ograniczało się do zgłoszenia kandydata na swego zastępcę bądź kandydatów na zastępców. (...)

Wprowadzenie jednoosobowego organu wykonawczego gminy (...) było więc podsumowaniem i ukoronowaniem ewolucji, nie zaś nieoczekiwaną zmianą.

Źródło: Kancelaria Senatu, *Wybrane zagadnienia z dwudziestoletniej ewolucji samorządu terytorialnego*, 2010 r., dostępny w internecie: senat.gov.pl [dostęp 6.05.2020 r.].

Ćwiczenie 9

Zapoznaj się z tekstem źródłowym i wykonaj polecenie.

” Urząd Gminy Dobrzeń Wielki

Organy gminy – stanowiący i wykonawczy

RADA GMINY jest organem stanowiącym (uchwałodawczym) oraz kontrolnym gminy. Jest to organ kolegialny, obradujący i podejmujący rozstrzygnięcia na sesjach zwoływanych przez Przewodniczącego Rady w zależności od potrzeb, nie rzadziej jednak jak raz na kwartał.

Źródło: Urząd Gminy Dobrzeń Wielki, *Organy gminy – stanowiący i wykonawczy*, 30.08.2011 r., dostępny w internecie: bip.dobrzeńwielki.pl [dostęp 6.05.2020 r.].

Dla nauczyciela

Autor: Justyna Szymańska

Przedmiot: Wiedza o społeczeństwie, Wiedza o społeczeństwie 2022, Historia i teraźniejszość

Temat: Konstytucja RP. Rozdział VII – Samorząd terytorialny

Grupa docelowa:

Szkoła ponadpodstawowa, liceum ogólnokształcące, technikum, zakres podstawowy i rozszerzony

Podstawa programowa:

Zakres podstawowy

III. Organy władzy publicznej w Rzeczypospolitej Polskiej.

Uczeń:

7) przedstawia zakres działania poszczególnych poziomów samorządu terytorialnego (gmina, powiat, województwo) w Rzeczypospolitej Polskiej, z uwzględnieniem struktury głównych kierunków wydatków budżetowych na te działania oraz źródeł ich finansowania;

8) przedstawia organy stanowiące i wykonawcze samorządu terytorialnego na poziomie gminy i miasta na prawach powiatu oraz powiatu i województwa w Rzeczypospolitej Polskiej; charakteryzuje kompetencje tych organów i zależności między nimi;

9) przygotowuje opracowanie promujące działania organów wybranego samorządu terytorialnego na poziomie powiatu lub województwa w Rzeczypospolitej Polskiej.

Zakres rozszerzony

VIII. Modele sprawowania władzy.

Uczeń:

17) wyjaśnia, jaki model władzy lokalnej i regionalnej funkcjonuje w Rzeczypospolitej Polskiej; przedstawia uprawnienia nadzorcze premiera, wojewody i regionalnych izb obrachunkowych wobec organów samorządu terytorialnego w Rzeczypospolitej Polskiej.

IX. Sprawowanie władzy w Rzeczypospolitej Polskiej.

Uczeń:

3) wyjaśnia, jakie są w Rzeczypospolitej Polskiej źródła dochodów samorządu terytorialnego (dochody własne, dotacje, subwencje) i kierunki ich wydatków.

Kształtowane kompetencje kluczowe:

- kompetencje obywatelskie;
- kompetencje cyfrowe;
- kompetencje osobiste, społeczne i w zakresie umiejętności uczenia się;
- kompetencje w zakresie rozumienia i tworzenia informacji.

Cele operacyjne:

Uczeń:

- charakteryzuje organy stanowiące i wykonawcze jednostek samorządu terytorialnego;
- analizuje kompetencje i zadania samorządu;
- analizuje typy poleceń do ćwiczeń dotyczących samorządu terytorialnego;
- ocenia swoją wiedzę, wykonując zestaw ćwiczeń.

Strategie nauczania:

- konstruktywizm;
- konektywizm.

Metody i techniki nauczania:

- dyskusja;
- rozmowa nauczająca z wykorzystaniem ćwiczeń interaktywnych;
- metoda jigsaw.

Formy pracy:

- praca indywidualna;
- praca w parach;
- praca w grupach;
- praca całego zespołu klasowego.

Środki dydaktyczne:

- komputery z głośnikami, słuchawkami i dostępem do internetu;
- zasoby multimedialne zawarte w e-materiale;
- tablica interaktywna/tablica, pisak/kreda.

Przebieg lekcji

Przed lekcją:

1. Uczniowie zapoznają się z treścią e-materiału, żeby w czasie zajęć móc aktywnie uczestniczyć w dyskusji i rozwiązywać zadania.

Faza wstępna:

1. Przedstawienie tematu „Konstytucja RP. Rozdział VII – Samorząd terytorialny” i celów zajęć.
2. Rozpoznawanie wiedzy potocznej uczniów. Uczniowie intuicyjnie tworzą mapę skojarzeń dotyczącą tematu zajęć.

Faza realizacyjna:

1. Metoda jigsaw. Uczniowie odliczają do czterech. Następnie łączą się w zespoły według przydzielonych numerów. Każda grupa opracowuje fragment materiału z sekcji „Podsumowanie”:
 - uczniowie z nr. 1 – gmina;
 - uczniowie z nr. 2 – powiat;
 - uczniowie z nr. 3 – województwo;
 - uczniowie z nr. 4 – wojewódzkie organy administracji rządowej.

Uczniowie muszą wziąć pod uwagę organy stanowiące i wykonawcze na każdym szczeblu samorządowym, sposób ich wybierania i działania, a także kompetencje i zadania.

Po zakończeniu pracy uczniowie zmieniają zespoły, tak by w każdym znalazła się przynajmniej jedna osoba z poprzednich grup. Uczniowie dzielą się wiedzą zdobytą wcześniej i uczą się od siebie nawzajem. Następnie chętne/wybrane osoby omawiają przydzielone zagadnienia. Pozostali uczniowie mogą zadawać pytania i weryfikować przedstawione informacje.

2. Praca z materiałem zamieszczonym w sekcji „Film”. Uczniowie zapoznają się z treścią wykładu dr. Krzysztofa Kowaluka na temat samorządu terytorialnego w czasach PRL i współcześnie, a potem w parach wykonują polecenia.
3. Uczniowie w parach przygotowują argumenty do dyskusji dotyczącej różnic w strukturze i funkcjonowaniu samorządu terytorialnego w czasach PRL i współcześnie. Dyskutują, a następnie wybrane osoby przedstawiają wnioski.
4. Uczniowie wykonują indywidualnie ćwiczenia nr 5–8, a następnie porównują swoje odpowiedzi z kolegą lub koleżanką.

Faza podsumowująca:

1. W ramach podsumowania zajęć uczniowie weryfikują i uzupełniają mapę skojarzeń, którą przygotowali na początku zajęć.
2. Na zakończenie nauczyciel dokonuje oceny pracy wylosowanej grupy. Prosi o samoocenę uczniów dotyczącą współpracy w zespole oraz wykonanego zadania. Dokonuje oceny pracy wybranych uczniów.

Praca domowa:

1. Napisz krótką notatkę, uwzględniając w niej najistotniejsze informacje dotyczące zagadnień poruszanych na zajęciach.

Materiały pomocnicze:

Edyta Wara-Wąsowska, *Prawdziwy wpływ na nasze życie ma samorząd terytorialny. Decyduje o tym, co dla nas najistotniejsze*, bezprawnik.pl.

Kancelaria Senatu, *Wybrane zagadnienia z dwudziestoletniej ewolucji samorządu terytorialnego*, senat.gov.pl.

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r., sejm.gov.pl.

Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym, sejm.gov.pl.

Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym, sejm.gov.pl.

Wskazówki metodyczne opisujące różne zastosowania multimedium:

- Uczniowie mogą wykorzystać multimedium z sekcji „Film” jako inspirację do przygotowania własnej prezentacji multimedialnej.